

Z RODINNÉHO ŽIVOTA VLADYKU LAVRA

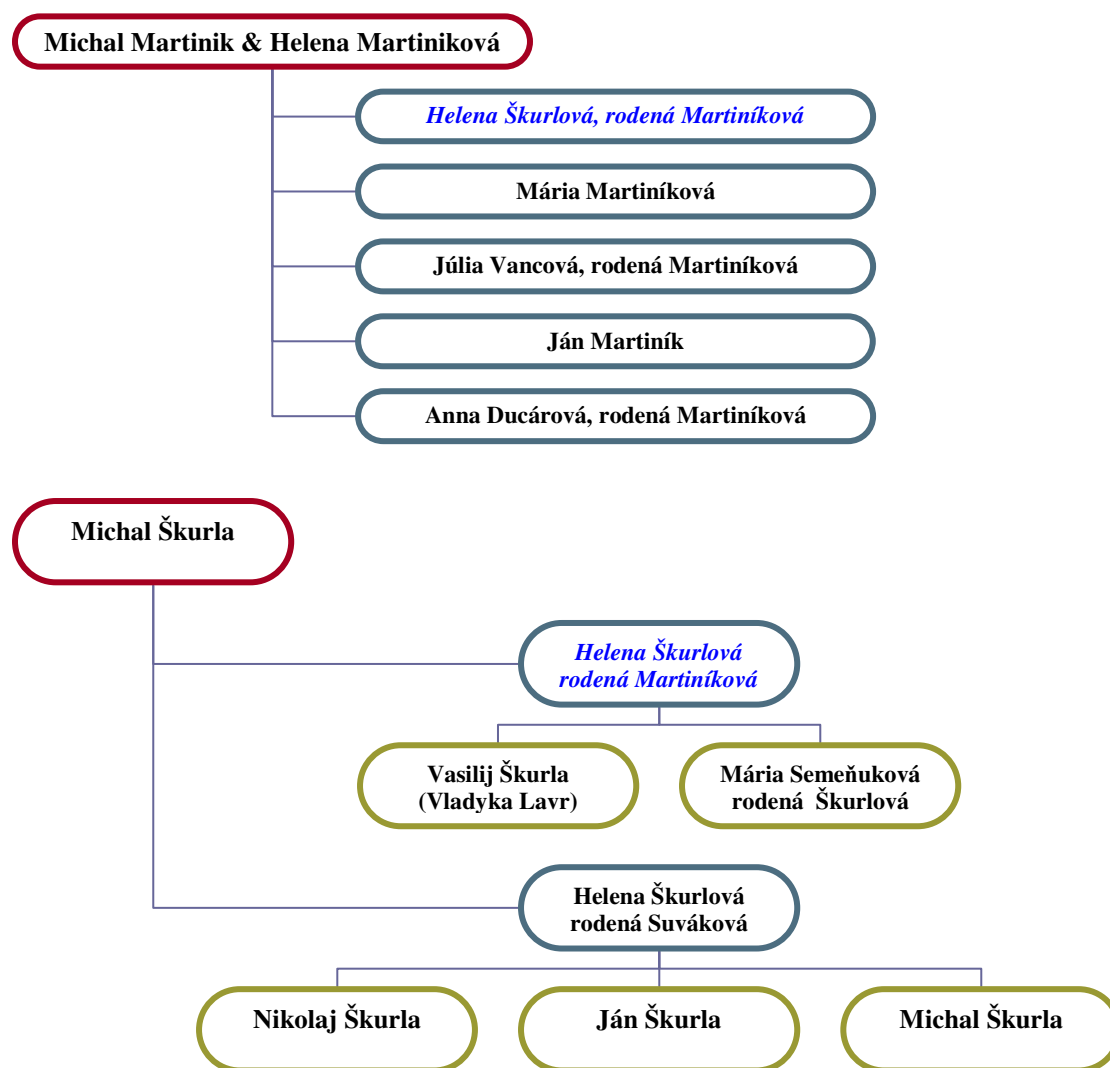
Mgr. Andrej DUPEJ

Katedra biblických nauk PBF PU

Metropolita Lavr (rodným menom Vasilij Škurla) sa narodil 1. januára 1928 v Ladomirovej. Jeho otcom bol Michal Škurla a matka Helena Škurlová rodená Martiníková. Vladyka Lavr mal jednu vlastnú sestru Máriu Semeňukovú rodenú Škurlovú a troch nevlastných bratov Jána, Nikolaja a Michala Škurlových, ktorí pochádzali od vladykovej nevlastnej mamy Heleny Škurlovej rodenej Suvákovej.

Rodokmeň:

Život vladyku Lavra a jeho vlastnej sestry nebol jednoduchý. (Spomína vlastná sestra Vladylu Lavra). Životné podmienky v čase ich útlej mladosti boli veľmi skromné. Pre prežitie celej rodiny bola potrebná denno-denná práca, na poli, pasenie kráv, koní, kŕmenie ošipaných sliepok kosenie a iné ťažké práce. Vladyka Lavr, vtedy ešte ako malý chlapec Vasilij, si tento stav veľmi dobre uvedomoval, nakoľko veľa krát pociťoval nedostatok. Napriek všetkým ťažkostiam a trápeniam bol veľmi vďačný Bohu za každý prežitý deň. Dokazoval to aj svojou veľmi častou návštevou chrámu v Ladomirovskom monastieri ctihodného Jóva Počajevského. Tu sa Vasilij zbližil s archimandritom Vitalijom (Maximenkom, predtým

archimandritom Počajevskej lavry), ktorý ho aj pokrstil ešte ako malé dieťa. Ich vzťah sa postupne prehlboval až tak, že archimandrita Vitalij sa stal duchovným otcom mladého a silne veriaceho Vasilija. Vasilij vyrastal spolu s bratmi monastiera, ale aj doma so svojou rodinou. (Mária Semeňuková, rodená Škurlová, 2015).

Jeho otec Michal Škurla sa o svoju rodinu snažil patrične starať. Vtedajšia doba však bola ťažká čo poznačilo aj jeho dušu. Mária spomína, že niekedy bol ich otec človek pomerne tvrdého srdca. Veľa krát sa správal k svojej prvej žene a deťom neprístojne. Mária svedčí o tejto skutočnosti niekoľkými udalosťami, ktoré nezmazateľne utkveli v jej pamäti. „Raz si z mojej mamky otec urobil srandu. Pošalil ju, že ušla sviňa. Ona sa zľakla čo teraz bude keď sviňa ušla. Vybrala sa teda hľadať ju na pole a do lesa. Nakoľko sme boli chudobní, mama nemala kvalitné oblečenie a obuv. Mala obuté iba nejaké tenké a deravé sandále. Bolo vtedy dosť chladno a začalo silno pršať. Mama sa vrátila domov celá premrznutá a zmočená. Sviňu nikde nenašla, pretože ani nemohla, lebo nikam neušla a bola doma zavretá v chlieve. Mama však silno ochorela na zápal pľúc, z ktorého sa nemohla vyliečiť a dôsledkom tejto choroby podľahla.“ (Mária Semeňuková, rodená Škurlová, 2015).

„Po matkinej smrti sa udiala ešte jedna nepríjemná udalosť, na ktorú si spomínam. Vladyka Lavr, vtedy ešte ako malý chlapec Vasilij, bol poverený svojím otcom aby pásol kone. On, ich vyhnal na lúku, kde si ľahol a zaspal. Kone sa mu rozutekali a zašli do cudzieho majetku, kde urobili nejaké škody.“ Mária si jasne spomína, že v ten deň otec malého Vasilija veľmi bil a kopal. (Mária Semeňuková, rodená Škurlová, 2015).

Kto vie, možno aj tieto tvrdé životné udalosti pohli dušu mladého Vasilija ešte bližšie k Bohu až tak, že zatúžil po mníšskom živote práve v Ladomírovskom monastieri, ktorý čoraz intenzívnejšie navštevoval.

Po odchode Vitalia (Maximenka) do Ameriky sa stal predstaveným Ladomírovského monastiera archimandrita Serafim (Ivanov), ktorý spomína, že mladý Vasilij už ako päť ročný pomáhal slúžiť počas sviatkov v chráme. Keď mal Vasilij deväť rokov vyslovil prosbu pred archimandritom Serafimom, aby ho prijali do monastiera ako mícha. Archimandrita sa usmial, pohladil ho po hlave, a povedal mu, že je dobré, keď sa chce zasvätiť Bohu už od ranného detstva, ale potrebuje na to otcov súhlas. (Belovičová, M. 2011, s. 92).

Vladykova sestra Mária spomína, že mladý Vasilij sa v tom čase rozhodovania úpenlivo modlil aby bol hodný vstúpiť do monastiera ako mních. Po nedlhom čase, hneď v nasledujúcu nedeľu prišiel Vasilij do monastiera aj so svojím otcom Michalom Škurlom. Mladý Vasilij sa opäť vyjadril, ako je pevne presvedčený o tom, že sa chce stať mníchom. Jeho otec s tým súhlasil a vyhovel prianiu svojho mladého syna aj z toho dôvodu, že bol chudobný a mal na starosti ešte štyri deti. (Mária Semeňuková, rodená Škurlová, 2015).

Vasilij musel ešte navštevovať dedinskú školu, ale pritom žil mníšskym spôsobom života. Vstával spolu s mníchmi na bohoslužby o štvrtej ráno a horlivo plnil všetky povinnosti, ktoré mu ukladali. Bol tichý, mlčanlivý na slovo poslušný a vo voľnom čase rád čítal. Výchovou Vasilija ako aj všetkých ostatných chlapcov, ktorí

žili v monastieri bol v tom čase poverený archimandrita Kiprian Pyžov, ikonopisec, ktorý žil až do svojej smrti spolu s vladykom Lavrom vo Sväto-Troickom monastieri v Jordanville. Aj v súčasnosti sú obaja pochovaní v jednej miestnosti – usypaľnici – pod chrámom z východnej strany. (Belovičová, M. 2011, s. 92; Mária Novyzedláková, rodená Semeňuková, 2015).

Vladykova sestra Mária spomína, že Vasilij ukončil dedinskú školu ako jeden z najlepších žiakov, z čoho mala veľkú radosť. Potom po lete začal študovať na strednej škole vo Svidníku (tzv. mešťianke). Svidník nie je ďaleko od Ladomírovej, ale aby Vasilij bol v škole čím menej unavený a vždy načas, aby mohol čo najviac pomôcť monastieru a čím skôr sa vrátiť zo školy, dostáva bicykel, ktorý mu kúpili bratia z monastiera. (Mária Semeňuková, rodená Škurlová, 2015).

V roku 1939 začal žiť v monastieri spolu s bratmi, kde sa pripravoval na postrihnutie za mnícha. V lete v roku 1944 sa bratia monastiera dozvedeli správu, že sa červená armáda blíži ku Karpatom. Táto správa u bratov monastiera vyvolala znepokojenie, pretože monastier vydával časopis „Pravoslavnaja Rus“, v ktorom sa nikdy netajil záporným postojom voči komunistickým praktikám. Preto sa väčšina bratov rozhodla ísť smerom na západ do Bratislavy. (Belovičová, M. 2011, s. 92; Mária Semeňuková rodená Škurlová, 2015).

Vasilij však ostáva v Ladomírovej aj s malým počtom bratov, hovorí Mária. Po istom čase sa za nimi vracia jeromonach Vitalij. Vasilij sa nevedel rozhodnúť, či má ísť do Ameriky, alebo nie. Radil sa o tom s jeho tetou Júliou Vancovou, rodenou Martiníkovou a tá mu povedala, že on je už veľký chlapec a musí sa v tejto veci rozhodnúť sám. Vasilij sa nakoniec rozhodol pre odchod a jeromonach Vitalij priviezol oboch Vasilijov do Bratislavy. (Mária Semeňuková, rodená Škurlová, 2015).

Neskôr putovali cez Nemecko a Švajčiarsko, kde sa Vasilij stal poslušníkom a určitý čas pomáhal pri bohoslužbách u metropolitu Anastasia. (Belovičová, M. 2011, s. 92). Jeho neter Mária Novyzedláková spomína, že Vladyka veľmi často rozprával o ich ceste cez Nemecko do Ameriky. V čase bombardovania Berlína boli Ladomirovskí mnísi práve v Berlíne. Žili v pivnici jedného zbúraného domu. Keď boli letecké útoky, mnísi sa úpenlivo modlili pred ikonou presvätej Bohorodičky Korenno-kurskej, pomocou ktorej prežili bombardovanie. (Mária Novyzedláková, rodená Semeňuková, 2015).

V roku 1946 všetci šťastne pricestovali do Sväto-Trojického monastiera v Amerike. V roku 1948 Vladyka Vitalij postrihol mladého poslušníka Vasilija na mnícha menom Lavr. V roku 1950 bol mních Lavr rukopoložený na diakona. V roku 1954 bol diakon Lavr rukopoložený na jeromonacha. V tom istom roku úspešne ukončil Sväto-Troický duchovný seminár, v ktorom dosahoval vynikajúce výsledky. Počas svojho štúdia v seminárii jeromonach Lavr tiež vyučoval všeobecno-vzdelávacie predmety v nižších ročníkoch. Po ukončení Sväto-Troického duchovného seminára, učil predmety Starý Zákon, Patrológiu a Morálnu teológiu, ktorú prednášal aj neskôr ako arcibiskup. V roku 1969 sa stáva inšpektorom seminára. V roku 1959 sa jeromonach Lavr stáva igumenom monastiera a v roku 1965 archimandritom. Počas tridsiatich rokov prešiel Vasilij všetkými etapami mníšskeho

života. Od poslušníka v monastieri ctihodného Jóva Počajevského až po archimandritu vo Sväto-Troickom monastieri v Jordanville. Tí ktorí ho poznali osobne od detstva môžu potvrdiť, že aj napriek dosiahnutým vysokým cirkevným hodnostiam si vladyka Lavr zachoval skromnosť a ochotu pomôcť každému, kto to potreboval. (Belovičová, M. 2011, s. 92-93).

MUDr. Vladimír Haň (prasynovec Vladyku Lavra), si spomína na vladyku Lavra z detských čias ale aj z čias, keď navštívil Ameriku. Hovorí: „Ja si na vladyku Lavra spomínam ako na človeka naozaj veľkého ducha. Pre mňa osobne to bol veľmi významný človek, ktorý viedol časť Pravoslávnej cirkvi, ktorú nakoniec doviedol k zjednoteniu s Ruskou pravoslávnu cirkvou. Preto aj z historického hľadiska sa jedná o veľmi významného človeka. On sám bol však veľmi skromný.“ (MUDr. Vladimír Haň, prasynovec Vladyku Lavra, 2015).

Doktor Vladimír Haň ďalej vraví: „Mal som možnosť navštíviť Ameriku a stráviť tam tri mesiace aj v monastieri Jordanville na mieste, kde vladyka Lavr žil a kde pôsobil ako predstavený monastiera. Čiže som mal možnosť vidieť každodenný mníšsky život. Boli to naozaj skromné podmienky, ktoré sú aj na slovenské pomery nenáročné. Býval v maličkom domčeku, v ktorom bol jednoduchý štýl zariadenia. Spolu sme jedávali všetky jedlá, čiže videl som aj to, ako sa stravuje. Tie jedlá boli úplne jednoduché bezmäsité a kaloricky menej hodnotné ako sme my zvyknutí. Čiže skutočne bol skromný aj v tom jedle. Bol skromný aj vo svojej prezentácii navonok. Nikdy nedal pocítiť, že on je niekto viac. Ono to s ním prišlo samo, lebo každý vedel kto je, keď vstúpil do miestnosti. Takže ľudia sa k nemu aj patrične správali. Nikdy si však nevyžadoval nejaký rešpekt, a nikdy nedal pocítiť, že sa k nemu nejako nehodne správajú.“ (MUDr. Vladimír Haň, prasynovec Vladyku Lavra, 2015).

„Vladyka Lavr vždy veľmi rád spomínal na svoje rodisko, na jeho obec Ladomírovú a na rodné Karpaty - východné Slovensko všeobecne. Nikdy nezabudol odkiaľ pochádzal a vždy sa hrdo hlásil k tomu že on je, z Ladomírovej. Nezabúdaj na svoje korene a vždy sa zaujímal o to, čo sa deje v našom regióne. Aj keď väčšinu života strávil v Amerike Veľmi rád sa tu vracal. Vladyka sa snažil prísť na Slovensko tak často ako len mohol. Keď bol niekde pracovne na Ukrajine, v Rusku alebo v Nemecku, zašiel aj na Slovensko navštíviť svoju najbližšiu rodinu v Prešove a v Šariši. Priemerne to bolo raz za dva roky.“ (MUDr. Vladimír Haň, prasynovec Vladyku Lavra, 2015).

Verejnosti nie je veľmi známa skutočnosť, že vladyka Lavr mal adenóm na hypofýze. Vraví doktor neurológ Vladimír Haň. „Je to vlastne nezhubný nádor na žľaze, ktorá sa nachádza v mozgu. Táto žľaza produkuje viacero hormónov, ktoré ovplyvňujú činnosť ľudského organizmu. Okrem iného produkuje aj hormón, ktorý spôsobuje rast. Tento hormón spôsobuje v detstve rast dlhých kostí, v dospelosti už dlhé kosti nerastú, aj keď je tento hormón prítomný, rastú len koncové časti tela, čiže uši, nos a prsty. Ak sa dobre pamätáme, alebo ak sa pozrieme na fotografiu vladyku Lavra, tak zistíme, že Vladyka je známy tým že mal dlhé prsty, dlhý nos a veľké uši, čo znamená že je možné že to bolo na vrub toho nádoru. Vladyka Lavr sa podrobil operácii odstránenia tohto nádoru v plnej anestéze. Cez nos mu zaviedli

inštrumentárium cez nosovú dutinu až na spodinu lebečnú, odkiaľ mu odstránili tento nádor. Operácia dopadla úspešne podstúpil ju už Amerike.“ (MUDr. Vladimír Haň, prasnovec Vladyku Lavra, 2015).

Odkaz ktorý som si vzal zo života vladyku Lavra, hovorí doktor Haň, by znel asi takto: „Žiť skromne, snažiť sa o to, aby nás ostatní ľudia vnímali cez naše činy a nie cez naše svetské postavenie.“ (MUDr. Vladimír Haň, prasnovec Vladyku Lavra, 2015).

Ďalší rodinný príslušník Vladyku Lavra Ľubomír Haň, (prasnovec Vladyku Lavra, brat doktora Vladimíra Haňa) spomína: „Odkedy som na svete, vladyka Lavr bol už dávno v Amerike. Napriek tomu ho poznám už od svojho detstva, pretože sa snažil často chodiť na Slovensko za svojou sestrou Máriou, mojou babkou. Tým pádom navštevoval aj svoju blízku rodinu. My sme sa s ním vždy veľmi radi stretávali. Jeho návštevy dokazujú, že sa staral aj o rodinné väzby. Počas pobytu na Slovensku bol ubytovaný buď u svojej sestry Márie alebo u nás v Malom Šariši. Okrem návštevy blízkej aj širokej rodiny a pravoslávnych chrámov sme boli spolu aj na rôznych rodinných výletoch. Jeden z výletov, ktorý mi ostal v živej pamäti je návšteva Ľubovnianskeho a spišského hradu, počas ktorého sme viedli dlhé rozhovory. Vladyka sa srdečne zaujímal o to, kto sa ako má, čo sme za ten čas od jeho poslednej návštevy robili a aké máme plány do budúcnosti. (Ľubomír Haň, prasnovec Vladyku Lavra, 2015).

Ľubomír Haň ďalej vraví: „Bol som s vladykom Lavrom aj v Amerike. Prvý krát som bol spolu so svojím bratom Vladom, druhý krát s mojím kamarátom, tetou Máriou a sesternicami Lenkou a Luciou. Ubytovanie sme boli priamo v monastieri, kde sme mali možnosť bližšie spoznať mníšsky život, tým pádom aj spôsob života nášho vladyku. Okolo svojho domčeka, kde býval mal relatívne veľký pozemok zarastený trávou, ktorú si vždy sám kosil, pričom boli ľudia, ktorí by mu to pokosili, ale on to robil s láskou, pretože mal rád prácu.“ (Ľubomír Haň, prasnovec Vladyku Lavra, 2015).

„Pamätám sa tiež na jednu milú príhodu. Raz, keď sme boli v Chicagu v reštaurácii na rýchly obed, pri našom stole nás obsluhoval jeden čašník, ktorý sa nám prihovril a požiadal vladyku o blahoslovenie. Vladyka sa začal oňho zaujímať, odkiaľ pochádza a ako sa mu darí v Amerike. Vysvitlo, že ten mladý čašník prišiel z Ruska niekde zo Sibíra za lepším životom. Priznal sa že je emigrant, že je v pomerne zlej sociálnej situácii. Nemá poriadne kde bývať, zarába si rôznymi spôsobmi, aby prežil. Keď vladyka videl, že ten chlapec sa naozaj snaží, tak mu nechal všetky peniaze čo mal pri sebe ako prepitné. Bola to približne taká suma, ako keby zarobil jeden mesačný plat. Vladyka mu dal kontakt na ľudí z pravoslávnej obce v Chicagu, ktorí by mu vedeli pomôcť, aspoň na začiatok, trocha rozbehnúť nový život v Amerike. Chlapec bol veľmi dojatý až tak, že mu vyšli slzy od šťastia. Verím, že sa tomu čašníčkovi zmenil život aspoň v danú chvíľu.“ (Ľubomír Haň, prasnovec Vladyku Lavra 2015).

Lubomír Haň ďalej hovorí: „Vladyka v Amerike žil spolu s otcom Flórom, ktorý tiež prišiel z Lodomírovej. Boli približne rovnako vekovo starí. Otec Flór bol vladykov veľmi blízky priateľ. Otec Flór inklinoval k poľnohospodárskym prácam a staral sa o celé hospodárstvo v monastieri. Vladyka Lavr sa zase venoval tlačiarňi, čo bolo jeho celoživotnou srdcovou záležitosťou. (Lubomír Haň, prasnovec Vladyku Lavra, 2015). Vladyková neter Ľudmila Haňová dodáva, že Vladyka Lavr podporoval aj cirkevnú tlač na Slovensku. Posielal nemalé finančné príspevky pre prešovskú pravoslávnu tlačiareň prostredníctvom svojej rodiny. (Ľudmila Haňová, rodená Semeňuková, 2015).

Nečudo, že mal Vladyka Lavr takú silnú väzbu s tlačiarňou. Veď si k nej vybudoval pozitívny vzťah, keď pracoval ako malý chlapec v Lodomirovskej tlačiarňi a s takou istou láskou pracoval aj v tlačiarňi v Jordanville. Vždy považoval za nutné hlásať slovo Božie do sveta aj prostredníctvom tlače.

Vladimír Haň, manžel vladykovej netere Ľudmily spomína: „Pamätám si na to, že keď sme boli v Amerike, šli sme s vladykom Lavrom z Jordanville do San Francisca, kde bolo potrebné ísť v česť kánonizácie svätého Jána Šanghajskeho a San-Francisskeho. Dalo sa síce ísť lietadlom, čo by bolo oveľa jednoduchšie, ale vladyka sa rozhodol, že nám ukáže Ameriku a pôjdeme autom. Požičal mikrobús a vydali sme sa na výlet. Istotne to pre neho nebolo jednoduché, pretože sme prešli naprieč celou Ameriku cca 5500 km. Do San Francisca sme šli severnou cestou a naspäť južnou. Spolu s nami cestoval otec Viktor, jeho syn Nikolaj a dvaja študenti, jeden z Ameriky a jeden z Austrálie. Prešli sme cez 23 štátov USA, pričom každý deň tohto výletu bol nádherný, ako aj samotná kánonizácia svätého Jána Šanghajskeho a San-Francisskeho. Spomínam si, že vladyka si písal každý deň svoj osobný denník, a vždy ku večeru sa každého opýtal, čo ho z dnešného dňa najviac zaujalo, aké sme mali v ten deň dojmy. Každý povedal pár slov, čo sa mu najviac páčilo. Na konci cesty, keď sa už blížili späť k Jordanvillu, každý ešte raz povedal zážitky z celej cesty, čo pre neho bolo veľmi zaujímavé. Čiže nám dal možnosť, aby sme zhodnotili cestu zo svojho pohľadu.“ (Vladimír Haň, 2015).

Hádam najsilnejšie duchovné spomienky na vladyku Lavra má jeho neter Mária Novyzedláková rodená Semeňuková, ktorá sa dodnes stará o svoju mamu, vladykovú sestru, vo Veľkom Šariši. Spomína si na júnové stretnutie s vladykom Lavrom u nich doma, keď ešte bývali v Prešove. Mária pred vladykom pochválila svoju dcéru Lenku, ktorá mala vtedy sedem rokov, že chodí na flautu aj na karate, kde sa jej veľmi darí. Za pol roka dostala kimono a žltý pás, čiže sa dostala do vyššej skupiny. Vladykova tvár v tej chvíli zväžnela, ale nepovedal ani slovo. Cez prázdniny Lenka na karate nechodila. Od septembra, keď začal školský rok, opäť naň začala chodiť, ale už sa jej tam vôbec nepáčilo. Chodila tam so strachom a stále sa sťažovala na bolesť brucha. Tréner bol bezradný, vravel, že nevie čo sa to s Lenkou deje, ale celý tréning presedí na lavičke. Asi po pol roku sa Mária rozhodla, že to nemá význam platiť za tréningy, na ktorých Lenka len presedí, tak ju odhlásila. Bola z toho veľmi sklamaná, nevedela pochopiť, čo sa zrazu stalo, keď jej dcéra bola taká šikovná a na karate sa jej veľmi darilo. Mária veľmi chcela, aby jej dcéra chodila na

karate hlavne kvôli tomu, aby sa vedela obrániť v prípade nebezpečenstva, pretože vo svete je čím ďalej, tým viac zla. Po roku, keď vladyka Lavr znovu prišiel do Prešova na návštevu, si Mária všimla krátky rozhovor vladyku s Lenkou. Opýtal sa jej: „Lenka, ešte chodíš na karate?“ Lenka povedala, že už nie. Vladyka sa usmial a odpovedal: „Slava Bohu!“ Až vtedy Mária pochopila, že sa vladykovi nepáčilo to, že Lenka chodila na karate. Vďaka jeho silným modlitbám sa Lenke karate znepečilo a nechcela naň viac chodiť. Vďaka tomu si vladyková neter Mária uvedomila, že človek sa sám násilím a bitkou pred zlom neobráni. Iba Boh chráni človeka prostredníctvom modlitby. Mária pritom spomína, že: „Vladyka nikdy nikoho nehanil a nepoučoval „nesmieš tak, musíš tak“, ale vždy bol ticho a veľmi sa modlil, aby ten človek dostal rozum a pochopil sám, čo je najlepšie pre jeho spásu. Neskôr som si uvedomila, že takto to bolo aj v mojom prípade.“ (Mária Novyzedlaková, rodená Semeňuková, 2015).

Druhá veľmi silná príhoda sa Márii stala, keď sa jej narodila druhá dcéra Lucia. Spomína, že keď mala Lucia dva dni, dostala silnú infekciu do celého tela a lekári jej nedávali veľkú nádej na prežitie. Mária to veľmi ťažko znášala. Lekári jej poslali psychologičku, aby ju upokojila a pripravila na to najhoršie. Mária vtedy poprosila svoju mamku, Máriu Semeňukovú, aby zavolala do Ameriky a poprosila vladyku Lavra o modlitby za jej ešte nepokrstenú dcéru Luciu. Ráno, keď bola Mária pri svojej dcére, ktorá ležala v inkubátore, cítila strašný strach a zúfalstvo. Počas dňa sa jej mamka dovolala vladykovi a večer, keď Mária prišla opäť k svojej dcére pocítila veľkú radosť a vedela, že jej dcéra bude živá a zdravá. Stála pri nej hodinu, modlila sa a v duši cítila pokoj a radosť. Na tretí deň keď Mária prišla k inkubátoru, zdravotná sestra jej povedala, že si už môže Luciu zobrať na ruky, že už je z najhoršieho von. Všetci lekári sa čudovali, že má takú obrovskú chuť do života. Mária vedela, že je to vďaka vladykovým modlitbám. Ďakovali mu aj Hospodu Bohu za takú veľkú blahodať. (Mária Novyzedlaková, rodená Semeňuková, 2015).

Neskôr, keď mala Lucia asi dva roky, vladyka Lavr prišiel na návštevu k svojej sestre do Prešova. Prišli s nim aj dvaja diakoni, otec Viktor Lachmatov a otec Nikolaj Oľchovský. Otec Nikolaj sa hral s Luckou a Mária mu povedala ako bola veľmi chorá, že už ju chceli pokrstiť v nemocnici. Vtedy otec Nikolaj povedal: „To za ňu sme sa tak modlili? Celý monastier, každý kto prišiel sa modlil za zdravie vladykovej rodiny na Slovensku. Ani nevedeli za koho, ale každý páčil sviečky a modlil sa.“ Márii sa v tej chvíli tísli slzy do očí, lebo vedela, že všetky tie modlitby mali takú veľkú silu. (Mária Novyzedlaková, rodená Semeňuková, 2015).

Vo svojom liste metropolita Ilarion, nástupca vladyku Lavra poznamenal: „Verím, že vladyka Lavr mal rád všetkých, a všetci mali radi jeho, a že sa modlí za nás aj teraz spolu so všetkými svätými. Verím, že naše modlitby sú prejavom našej lásky k nemu a tiež živou pamiatkou na neho.“ (Митрополит Иларион, 2015). Veríme, že aj tento príspevok, so spomienkami jeho rodinných príslušníkov prispeje k ucteniu si pamiatky siedmeho výročia od zosnutia významného predstaviteľa, rodáka z Ladomirovej, vladyku Lavra.

Zoznam bibliografických odkazov:

ANONYM, 2008. Životná púť vладыky Lavra – rodáka zo Slovenska. In: *Odkaz sv. Cyrila a Metoda*. Mesačník Pravoslávnej cirkvi na Slovensku. s. 33-35. ISSN 0139-912.

ARCHIEPISKOP Vitalij, 2005. *Motívy mojej žizni*. 3. vydanie. USA, Jordanville: Holy Trinity Monastery.

BELOVIČOVÁ M. 2011, Jeho blaženstvo metropolita Lavr. In: *Pravoslávny kalendár 2010*. Prešov : Metropolitná rada Pravoslávnej Cirkvi na Slovensku. s. 91-99. ISBN 978-80-969437-5-3.

DVD: сияние божие в глазах. КРОФ, Коренная пустынь, МЦКИ, Русский ренессанс 2009. (online). [2005-03-08]. Dostupné na internete: <http://www.kinopoisk.ru/film/573698/>

ŠKURLA, M., 2007. *Ladomírová*. 1. vydanie. Prešov: Nitech s. r.o. ISBN 978-80-89196-07-04.

ŠKURLA, M., 2004. Z dejín Ladomírovského monastiera. In: *Pravoslávny kalendár 2003*. Prešov: Metropolitná rada Pravoslávnej Cirkvi na Slovensku.

HARBULOVÁ, Ľ., 2000. *Ladomirovské reminiscencie*. 1. vydanie. Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, s. 127. ISBN 80-88885-96-5.

HARBULOVÁ, Ľ. Žili v Ladomírovej. In: *Pravoslávny kalendár 1996*. Prešov: Metropolitná rada Pravoslávnej Cirkvi na Slovensku, 1995. s. 96-98.

HOLY TRINITY MONASTERY, 2005. *Istorija Svjato-Trojickaho monastyria (1930 – 2005)*. (*Pamiatka k 75. výročiu monastiera*). New York, Jordanville. ISBN 0-88465-095-2.

Митрополит Иларион, 2015. *Великопостное говение открылось служением панихиды по митрополиту Лавру*. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné na internete: <http://www.eadiocese.org/News/2015/mar/mlpanihida.ru.htm>

Spomienky rodinných príslušníkov:

Mária Semeňuková rodená Škurlová, vlastná sestra Vладыky Lavra, 2015. [cit. 2015-03-08].

MUDr. Vladimír Haň, prasynovec Vладыky Lavra, 2015. [cit. 2015-03-08].

Mgr. Ľubomír Haň, prasynovec Vладыky Lavra, brat doktora Vladimíra Haňa, 2015. [cit. 2015-03-08].

PhDr. Mária Novysedláková, rodená Semeňuková, neter Vладыky Lavra, 2015. [cit. 2015-03-08].

Ing. Ludmila Haňová, rodená Semeňuková, neter Vладыky Lavra, 2015. [cit. 2015-03-08].

Ing. Vladimír Haň, manžel Ludmily Haňovej, rodenej Semeňukovej, netere Vladyku Lavra, 2015. [cit. 2015-03-08].